

PIENINY

NATURA 2000

NATURA 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie. Hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie európskeho prírodného bohatstva – najvzácnejších a najohrozenejších biotopov¹ a druhov na území štátov EÚ.

Sústavu NATURA 2000 tvoria **chránené vtáčie územia** vyhlasované s cieľom ochrany vtáctva a **územia európskeho významu** s cieľom ochrany ostatných vzácných a ohrozených rastlinných a živočíšnych druhov a ich biotopov.

O zaradení územia do sústavy NATURA 2000 rozhoduje Európska komisia, ktorá ho vyberá z predložených návrhov jednotlivých členských krajín.

ÚZEMIE EURÓPSKEHO VÝZNAMU PIENINY

Pasienky pod Haligovskými skalami

Identifikačný kód územia: SKUEV0337
Nadmorská výška: 429 – 1 050 m. n. m.
Rozloha: 1 302,034 ha

Kraj: Prešovský
Okresy: Kežmarok, Stará Ľubovňa

¹ prírodný životný priestor charakterizovaný určitými vonkajšími podmienkami a súborom v ňom žijúcich organizmov (rastlín a živočíchov)

Prielom Dunajca

PRÍRODNÉ POMERY

Typickým obrazom krajiny Pienin sú okrem lesných spoločenstiev, ktoré si na väčšine územia zachovali svoj prirodzený charakter, aj tradične obhospodarované úzke pásy poličok so zachovanými terasami, druhovo pestré kvetné lúky a mozaikovitité lesy a kroviny v poľnohospodárskej krajine. Zložité podložie a rôzna odolnosť voči zvetrávaniu vytvorili základ pre pestrý a esteticky príťažlivý vzhľad celého územia.

V území majú hlavné zastúpenie vápence a dolomity, ktoré sú súčasťou vnútorného bradlového pásma. V skalnatom podloží si vody Dunajca a jeho prítokov prerazili cestu a vytvorili tak malebné prielomové doliny. Výhrevné vápence poskytujú vhodné podmienky pre suchomilné druhy, naproti tomu severné svahy a niektoré časti v Prielome Dunajca dodávajú týmto lokalitám horský až vysokohorský charakter.

Ostrá skala v Haligovských skalách

Osobitné postavenie v území má masív Haligovských skál, ktorý je rozčlenený piatimi žľabmi. Ich dná sú vyplnené vrstvou štrku a kameňov, ktoré vznikli v procese zvetrávania. Skalné chrbty medzi žľabmi ovplyvnila činnosť povrchovej a podzemnej vody a vytvorila jaskyne, skalné okná a závrty. V celom území sa nachádzajú spoločenstvá vzácnych a ohrozených druhov.

V území sa vyskytuje 17 typov biotopov, 2 rastlinné a 14 živočíšnych druhov európskeho významu.

Pohľad od Červeného Kláštora

NEGATÍVNE VPLYVY

Územie ovplyvňuje viacero ľudských činností. Nepriaznivý vplyv na prírodu má stále narastajúca návštevnosť turistov a cykloturistov sústredená do najatraktívnejších častí územia. Pri pohybe turistov mimo vyznačených chodníkov dochádza k zašľapavaniu a následnej erózii pôdneho krytu a vyrušovaniu lesnej zveri.

Postupným zarastaním opustených lúk a pasienkov sa mení celkový ráz krajiny. Na miestach pôvodných objektov senníkov, ktoré sa nachádzali najmä vo východnej časti územia NP, vzniká tlak prebudovať ich na objekty pre individuálnu rekreáciu.

Vodné toky sú znečisťované skládkami domového odpadu. Negatívny vplyv má aj vodná nádrž vybudovaná asi 10 km nad územím, ktorá ovplyvňuje nielen vodný režim rieky Dunajec ale aj okolitú mikroklimu, čo má dopad na najcitlivejšie druhy rastlín a živočíchov.

Územie je ohrozované aj splavovaním nepôvodných druhov rastlín vyskytujúcich sa v hornom úseku Dunajca, Lipnického a Lesnického potoka.

Astra alpínska
(*Aster alpinus*)

Smrekovec opadavý
(*Larix decidua*)

Orlíček obyčajný
(*Aquilegia vulgaris*)

OCHRANA ÚZEMIA

Zákonná ochrana bola väčšej časti územia poskytnutá už v roku 1932 vyhlásením Slovenskej prírodnej rezervácie v Pieninách a celé územie sa stalo súčasťou Pieninského národného parku v roku 1967. Územie Pieninského národného parku celé územie európskeho významu (ÚEV) prekrýva. Spolu s návrhom ÚEV sa navrhuje aj rozdielna starostlivosť o územie prostredníctvom jeho **zonácie a programu starostlivosti**, čo znamená zabezpečenie vhodného spôsobu obhospodarovania najmä lesov, lúk a pasienkov a usmernenie iných ľudských aktivít takým spôsobom, aby sa dlhodobo zachoval dostatočný počet lokalít s významnými druhmi a spoločenstvami. Využívanie územia takým spôsobom, aby sa dosiahol priaznivý stav prítomných druhov a biotopov, zabezpečuje rozčlenenie územia na tri zóny.

Zóna A

V zóne A sa nachádzajú pôvodné prirodzené lesné spoločenstvá s vysokým stupňom stability a samoregulačnými schopnosťami a spoločenstvá vápencových brál a sutí s výskytom rastlín a živočíchov európskeho významu.

Zóna B

Zónu B tvoria čiastočne pozmenené spoločenstvá, len málo ovplyvnené ľudskou činnosťou a hospodárskym využívaním. Sú tu zaradené vodné, brehové, skalné, lúčne a lesné biotopy. Lesné porasty v tejto zóne majú nižší stupeň prirodzenosti ako v zóne A, majú čiastočne zmenenú štruktúru a drevinové zloženie. Lesné spoločenstvá zóny B priliehajúce k zóne A plnia ochrannú funkciu pre zónu A. Zaradené sú tu aj lúčne spoločenstvá využívané človekom, ktoré na mnohých miestach postupne prechádzajú do lesa. Sú vzácne výskytom ohrozených a chránených druhov rastlín a živočíchov.

Zóna C

Zóna C zahŕňa územia s väčším narušením pôvodného prírodného prostredia človekom a s výraznejším hospodárskym, rekreačným a iným využívaním. Tvoria ju krovité, lúčne a mokradné spoločenstvá medzi komplexmi lesa s početným výskytom vstavačovitých (*Orchidaceae*) druhov. Tieto spoločenstvá v súčasnosti ohrozujú upúšťanie od tradičných foriem hospodárenia (pastva, kosenie).

Skalné okno v Haligovských skalách

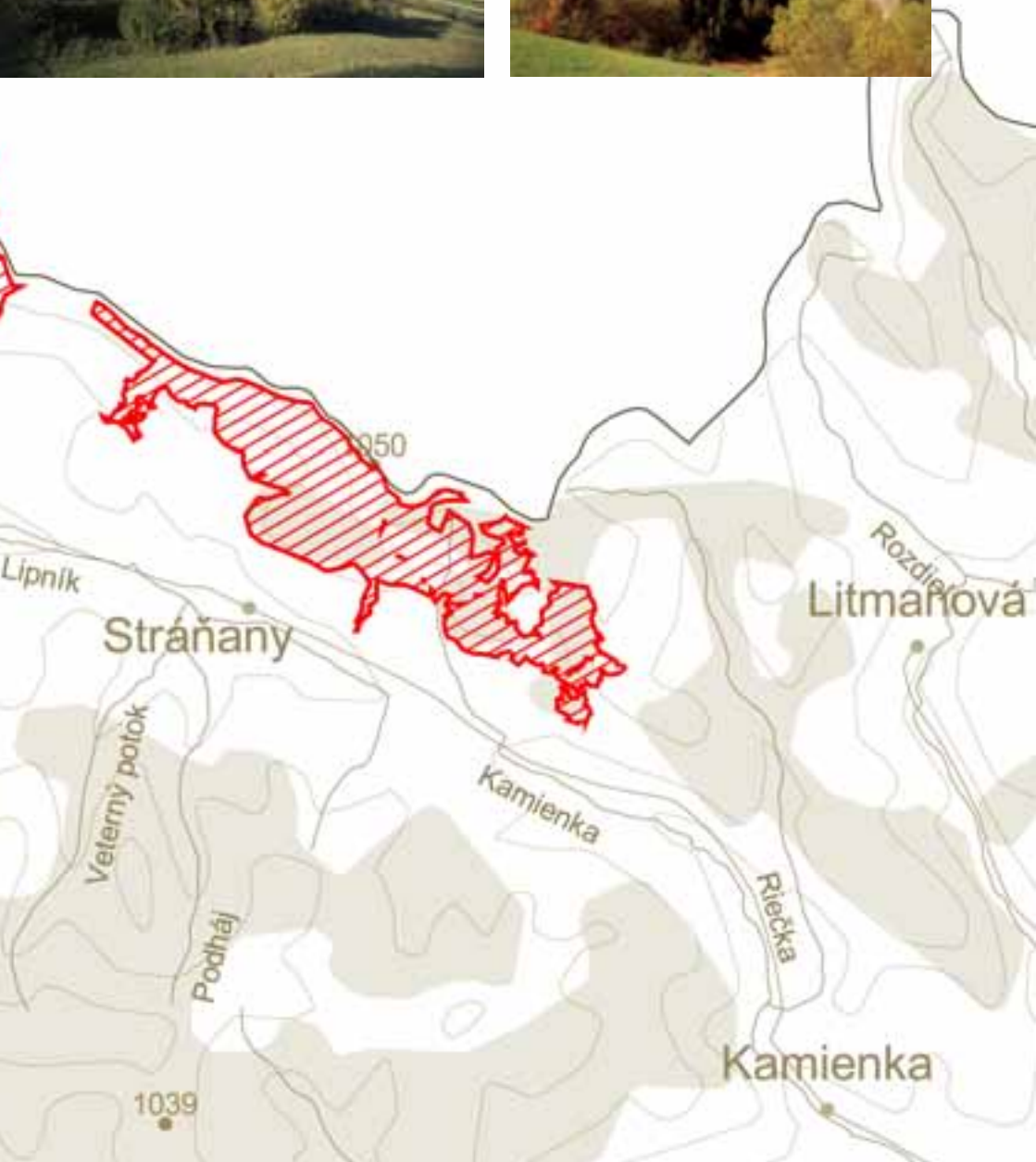

Biotop reliktných borín

LEGENDA:

 SKUEV0337

Každé územie európskeho významu sa po schválení Národného zoznamu navrhovaných ÚEV vládou SR (17.3.2004) považuje za chránené územie. Je to štádium tzv. **predbežnej ochrany**, ktorej cieľom je zabezpečiť, aby sa stav európsky významných druhov a biotopov v území nezhoršoval. Toto obdobie môže trvať až 9 rokov, pričom počas prvých 3 rokov je národný zoznam posudzovaný v Európskej komisii a dochádza k definitívnemu výberu územia do sústavy NATURA 2000 a do maximálne ďalších 6 rokov dôjde k vyhláseniu územia. Predbežná ochrana je realizovaná prostredníctvom stupňov ochrany uvedených v národnom zozname.

Podrobný zoznam parcel so zaradením k príslušnému stupňu ochrany pre ÚEV Pieniny ako aj všetky ďalšie informácie o sústave NATURA 2000 na Slovensku nájdete na www.sopsr.sk/natura.

Stupne ochrany. Rozsah obmedzení vyplývajúcich z jednotlivých stupňov ochrany stanovuje zákon NR SR č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny. Najmenšie obmedzenia v prospech ochrany prírody predstavuje 1. stupeň (platí na celom území SR), najprísnejší je 5. stupeň (o. i. zahŕňa zákaz pohybu mimo vyznačených turistických chodníkov, zberu plodov a rušenia pokoja v záujme prítomných živočíchov a samozrejme vylučuje hospodársku činnosť). V prípade zónovania územia, jednotlivým zónam zodpovedajú príslušné stupne ochrany (zóna A = 5. stupeň, zóna B = 4. stupeň, zóna C = 3. stupeň, zóna D = 2. stupeň. 1. stupeň nemá pridelenú zónu).

STAROSTLIVOSŤ O ÚZEMIE

Medzi odporúčané spôsoby obhospodarovania územia patrí:

Lúky, pasienky

- pravidelné kosenie 1 až 2-krát ročne,
- kombinovaná pastva a kosenie (možná kombinácia jarného kosenia s následným extenzívnym prepásaním územia hovädzím dobytkom alebo ovcami),
- výrub náletových drevín a zabraňovanie ich zmladzovaniu,
- odstraňovanie inváziých druhov rastlín,
- primerané hnojenie organickým hnojivom na vybraných lúčnych porastoch,
- ponechanie mokradí bez výsadby drevín a zmeny hydrologického režimu.

Malé Pieniny

Lesné porasty

oddržiavanie zásad lesného hospodárenia podľa zonácie

Zóna A

- bezzásahový režim

Mokradný biotop

Prilbovka dlholistá
(*Cephalanthera longifolia*)

Vstavač vojenský
(*Orchis militaris*)

Zóna B

- zachovanie alebo cielené obnovenie pôvodného druhového zloženia lesných porastov, postupné znižovanie zastúpenia stanovištne nepôvodných druhov drevín,
- uplatňovanie podrastového alebo výberkového hospodárskeho spôsobu,
- využívanie šetrných spôsobov sústreďovania drevnej hmoty (kone),
- zachovanie pôvodných lúčnych porastov na lesných polanách (pravidelné kosenie 1-krát ročne, nerozorávanie, nezalesňovanie),
- usmerňovanie návštevnosti vo vybraných častiach územia (vybudovanie náučného chodníka).

Zóna C

- postupné znižovanie zastúpenia stanovištne nepôvodných druhov drevín,
- zvyšovanie ekologickej stability porastov.

Ostatné nelesné biotopy

- udržanie biotopov vápencových skál a sutí v pôvodnom stave v záujme zachovania prirodzených biotopov pre výskyt druhov viazaných na tento biotop,
- výrub náletových drevín a zabraňovanie ich zmladzovaniu,
- občasné pasenie s menšími stádami oviec a kôz,
- v okolí turistických chodníkov a vodných tokov, na ktorých sa vykonáva vodná turistika, zabezpečiť ochranu biotopov environmentálnou výchovou návštevníkov a vytvoriť podmienky pre bezkonfliktné využitie územia na kultúrno-výchovné aktivity.

Zonácii územia a vypracovaniu programu starostlivosti s navrhovanými opatreniami bude predchádzať ich prerokovanie so zainteresovanými vlastníkmi a užívateľmi územia. Nezávisle na tomto procese môžete s otázkami a návrhmi už teraz kontaktovať pracovníkov Správy Pieninského národného parku.

ZOZNAM BIOTOPOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Typ biotopu

Kód NATURA 2000

(* prioritné biotopy)

Sladkovodné biotopy

Horské vodné toky a bylinné porasty pozdĺž ich brehov	3220
Horské vodné toky a ich drevinová vegetácia so <i>Salix elaeagnos</i>	3240

Prirodzené a poloprirodzené trávinnobylinné biotopy

Pionierske porasty na plytkých karbonátových a bázických substrátoch zväzu <i>Alyssa-Sedion albi</i>	6110*
Alpínske a subalpínske vápnomilné trávinnobylinné porasty	6170
Suché a dealpínske trávinnobylinné porasty	6190
Suchomilné trávinnobylinné a krovinné porasty na vápnitom podloží	6210
Kvetnaté vysokohorské a horské psicové porasty na silikátovom substráte	6230*
Vlhkomilné vysokobylinné lemové spoločenstvá na poriečnych nivách od nížin do alpínskeho stupňa	6430
Nížinné a podhorské kosné lúky	6510

Rašeliniská

Slatiny s vysokým obsahom báz	7230
-------------------------------	------

Skalné biotopy a jaskyne

Nespevnené karbonátové skalné sutiny montánneho až kolinneho stupňa	8160*
Karbonátové skalné steny a svahy so štrbinovou vegetáciou	8210
Nesprístupnené jaskynné útvary	8310

Lesné biotopy

Bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy	9130
Vápnomilné bukové lesy	9150
Lipovo-javorové sutinové lesy	9180*
Reliktné vápnomilné borovicové a smrekovcové lesy	9100

Malé Pieniny

ZOZNAM DRUHOV EURÓPSKEHO VÝZNAMU V ÚZEMÍ

Skupina

Slovenský názov

Vyššie rastliny

črievičník papučkový
chryzantéma pieninská

Vedecký názov

(* prioritné druhy)

Cypripedium calceolus
Dendranthema zawadskii

Jasoň červenooký
(*Parnassius apollo*)

Motýle

jasoň červenooký
jasoň chochlačkový
modráčik čiernoškrvný
spriadač kostihojový

Parnassius apollo
Parnassius mnemosyne
Maculinea arion
**Callimorpha quadripunctaria*

Obojživelníky

kunka žltobruchá

Bombina variegata

Chrobáky

kováčik fialový

Limoniscus violaceus

Majka (*Meloe* sp.)

Cicavce - netopiere

netopier brvívý
netopier obyčajný
podkovár krpatý
podkovár štíhlokrídly
uchaňa čierna

Myotis emarginatus
Myotis myotis
Rhinolophus hipposideros
Rhinolophus ferrumequinum
Barbastella barbastellus

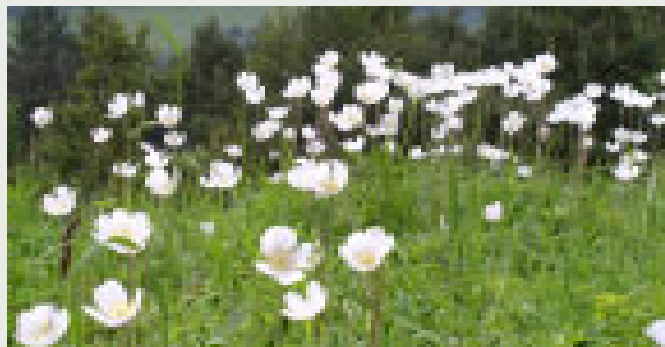
Cicavce - šelmy

rys ostrovid
vlk dravý
vydra riečna

Lynx lynx
**Canis lupus*
Lutra lutra

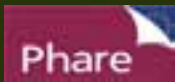
Slepúch lámavý
(*Anguis fragilis*)

Veternica lesná
(*Anemone sylvestris*)

Vydra riečna
(*Lutra lutra*)

KONTAKTNÉ ADRESY

Štátna ochrana prírody SR
Správa Pieninského národného parku
Červený Kláštor
059 06

tel: 052/4181071-3,

fax: 052/4822395

e-mail: pienap@sopsr.sk

www.sopsr.sk/natura

Autori fotografií: © D. Baláž, © Š. Danko, © D. Dugas, © K. Kisková, © P. Urban, © K. Žilkovanová

Vydala: © Štátna ochrana prírody SR, Banská Bystrica 2005

Financované z prostriedkov PHARE

